

представлен выразительными средствами (номинативные предложения, эллипсис, бессоюзие, перечисление, повтор, эмфатическая конструкция), а также стилистическими приемами (парцелляция, риторические вопросы). Самые частые из перечисленных выразительных средств и стилистических приемов оказались антитеза и парцелляция, также частотными являются метафора, сравнение, номинативные предложения, перечисление и риторические вопросы.

Ключевые слова: художественный, образ, город, Нью-Йорк, К. Бушнелл.

Zubrova O. A. The image of New York in modern fiction.

The article deals with the linguistic peculiarities of New York image representation in contemporary fiction (case study of K. Bushnell's novel "Sex & the City"). Urban names and stylistic devices of different language levels verbalizing the image of New York in the text of the novel are analyzed. New York is depicted in the work as a major business center in which everyone rushes, living in an incredible rhythm that does not allow to concentrate on universal values and is indifferent to human feelings and romance. The syntactic level is represented by expressive means (nominative sentences, ellipsis, union, enumeration, repetition, emphatic construction), as well as stylistic devices (parcellation, rhetorical questions). The most frequent of these expressive means and stylistic devices were the antithesis and parcellation, also the metaphor, comparison, nominative sentences, enumeration and rhetorical questions are frequency.

Key words: fiction, image, city, New York, K. Bushnell.

Стаття надійшла до редакції 27.03.2018 р.

Стаття прийнята до друку 30.03.2018 р.

Рецензент – д. філ. н., проф., Дмитренко В.І.

УДК 821.111(73) "18"

Е. А. Лучко

**РОМАН Г. ЛОНГФЕЛЛО „ГІПЕРІОН”: ПРОБЛЕМИ
ВИВЧЕННЯ**

Представлена стаття присвячена вивченню існуючих у літературознавстві проблем, пов'язаних із дослідженнями роману американського письменника-романтика Генрі Уордсворта Лонгфелло „Гіперіон”, а також рецепції роману критиками та літературознавцями.

Актуальність здійсненої роботи зумовлена сплеском інтересу до літературної міфотворчості та створення неоміфів, що триває з кінця ХХ сторіччя. Творчість Г. Лонгфелло популярна як у нашій країні, так і за

кордоном, проте автор більш відомий як поет; роману „Гіперіон” літературознавці присвячують замало уваги. Цей твір не було перекладено ані українською, ані російською мовами. В Україні та країнах СНГ поки що немає фундаментальних наукових праць, присвячених „Гіперіону” Лонгфелло. За кордоном роман також викликав дуже стриману реакцію літературознавців та критиків, він розглядається у загальних оглядах творчості письменника, здійснених П. Кентом, К. Уільямсом та іншими [Kent 2002; Williams 1964]. Висловлення про „Гіперіон” знаходимо в Е. По, роману присвятили фрагменти своїх наукових праць Е. Едгар, Б. Адамс, В. Захарезевич, проте досконало він ще не був вивчений.

Мета статті, що пропонується – надати аналітичний огляд літературознавчих відкликів на твір, а також окреслити коло проблем вивчення роману, які ще не були вирішені.

Традиційні міфологічні мотиви знаходять своє відображення у культурі різних країн дуже швидко. Так, міф про Гіперіона, який широко використовувався європейськими романтиками, а саме, став основою роману німця Фрідріха Гельдерліна „Гіперіон” та поем англійця Джона Кітса „Гіперіон” і „Падіння Гіперіона”, вийшов за межі континенту, розповсюдившись у Америці. За сорок два роки після Фрідріха Гельдерліна та за двадцять років після Джона Кітса в Америці романтиком Генрі Уодсвортом Лонгфелло було написано роман, який також носив назву „Гіперіон” (“Hyperion”, 1839), з якого починається історія американських інтерпретацій міфу про Гіперіона.

Твір належить до раннього періоду творчості письменника та є унікальним у його творчому здобутку, бо є представником романного жанру у автора, маловідомого читачам. Лонгфелло відомий як один з найкращих поетів свого часу, його вірші, поеми та переклади широко відомі у всьому світі, у той же час прозові твори автора знаходяться у тіні його поетичних звершень. Лонгфелло опублікував лише два романи, „Гіперіон” та роман „Кавана” (“Kavanagh”, 1847), а також прозову збірку есе „За морем” (“Outre-Mer: A Pilgrimage Beyond the Sea”, 1835). Усі три твори не змогли набути великої популярності ані за життя автора, ані пізніше. Цьому факту можна знайти декілька пояснень. По-перше, у ранніх прозових творах Лонгфелло відчувається значний вплив інших авторів, у яких той вчився майстерності слова, тому вони могли відчуватися сучасниками, добре знайомими з оригіналами, як вторинні. Так, “Outre-Mer” була стилізована під збірку Вашингтона Ірвінга „Етюдник Джеффри Крейна” (“The Sketch Book of Geoffrey Crayon, Gent.”, 1820) [Wagenknecht 2010: 58]. У романі „Кавана” можна знайти паралелі з творчістю Мелвілла [Gale 2003: 130]. А при створенні „Гіперіону” автор спирався на роман Гете “Роки навчання Вільгельма Мейстра” (“Wilhelm Meisters Lehrjahre”, 1796) [Adams, 2007: 65], про що свідчать особисті листи автора [Gale, 2003: 118]; також вірогідним джерелом роману є „Гіперіон” Фрідріха Гельдерліна (“Hyperion oder Der

Eremit in Griechenland”, 1799), про що свідчить не лише назва роману, а й обране місце дії, а саме, Германія, схожість проєкції античного міфу на внутрішній конфлікт головних героїв, проте ця гіпотеза ще має бути досліджена у майбутньому. Друга причина низької популярності прозових творів Лонгфелло – те, що вони були затьмарені виходом більш зрілих та вдалих на думку літературознавців – і, як наслідок, більш популярних – поетичних збірок. Наприклад, публікація „Гіперіона” була затьмарена першою збіркою віршів Лонгфелло „Голоса ночі” (“Voices of the Night”), яка була опублікована через п'ять місяців. Третя, найбільш вагома, причина прозових поразок автора – це негативна рецепція цих творів критиками, що знизила їх популярність і серед читачів, а також, після декількох невдач, відвернула Лонгфелло від подальших спроб реалізувати себе як прозаїка.

Так, перший прозовий твір Лонгфелло, “Outre-Mer” (1835), був зустрінутий критиками байдуже. Це на деякий час відвернуло його від написання значних літературних творів, поки не були написані його вірші “Псалом життя” і „Гіперіон” [Calhoun 2004: 54]. Лонгфелло був оптимістичний щодо свого роману, сподівався з його допомогою покращити свою письменницьку репутацію. Як він писав своєму батькові: „Що стосується успіху, я дуже оптимістичний ... мене буде важко переконати, що книжка не добра” [Hilen 1972: 97]. Такий погляд зумовлено тим, що Лонгфелло здійснював у творі деякий синтез любовного, філософського романів та роману мандрів, щоб, як йому здавалося, зацікавити якомога більшу читацьку аудиторію, яка, стежачи за любовними перипетіями, спостерігала б і за розвитком філософської думки у романі.

Проте сподівання автора не були реалізовані. Критична реакція на первісну публікацію “Гіперіона” була позбавленою ентузіазму або навіть ворожою. Едгар Аллан По, який і у майбутньому залишався одним з найбільш непримиримих критиків Лонгфелло, дав найвідомішу коротку рецензію на „Гіперіон” в Журналі Джентльмена Бартона у жовтні 1839. Він писав, що у романі автор змішав „піднесену думку і манеру „Паломників Рейну” (Edward Bulwer Lytton “The Pilgrims of the Rhine”, 1835) разом з примхами істинного гумору „Трістраму Шенді” (Laurence Sterne “The Life and Opinions of Tristram Shandy, Gentleman”, 1759 – 1767), не забуваючи кілька з душевних жартів Рабле, і одну чи дві фантазії Лотаррингського Калло (Jaques Callot 1592—1635)” [Poe, 1839], і прийшов до висновку, що книга була „без структури, без форми, без початку, середини або кінця”. Він також сумнівався „який земний об'єкт його книга доводить до кінця? Яким є враження, що вона залишає?”. Таким чином, По вважав, що у Лонгфелло немає майбутнього як у письменника-прозаїка, і у спробах догодити всім читачам, автор втратив власну сутність [Kent 2002].

У подальшому літературознавстві „Гіперіон” вже традиційно сприймався як провальний. Наприклад, науковець 20-го століття Едвард

Вагенкнехт, як і Едгар По, дивився на „Гіперіон” як на "дезорганізований роман, по типу творів Жан-Поля Ріхтера" [Wagenknecht 2010]. У світлі того, що прозовий дебют Лонгфелло був признаний невдалим, романам письменника приділялося замало уваги. Навіть на сучасному етапі літературно-критичних робіт, присвячених вивченню „Гіперіона” Лонгфелло, дуже мало. Це переважно короткі згадки про роман в оглядах американської літератури чи загальної творчості Г. Лонгфелло. Один з найвідоміших та найоб’ємніших оглядів роману знаходиться у книзі Роберта Гейла A Henry Wadsworth Longfellow companion [Gale, 2003], який, втім, фокусується на фабулі роману та кореляції образів роману з особистостями реальних знайомих автора, але не подає детального аналізу твору.

Більш того, коло проблем, висвітлених на сучасному етапі вивчення роману здається занадто вузьким. Багато літературознавців фокусуються на проблемі переломлення німецьких і британських культурних реалій у контексті твору. Так, ще у 1899 році британський композитор Едуард Елгар послав копію книги своєму австрійському колезі Хансу Ріхтеру, зазначивши її як *"маленьку книгу ... від якої я, як дитина, отримав своє перше розуміння Великих Німецьких народів"* [Adams 2007: 65]. А австрійський літературознавець Вальдемар Захаразевич впевнений, що опис Німеччини, поданий у „Гіперіоні” пізніше надихне використовувати роман у якості путівника для американських туристів у цій країні [Zacharasiewicz 2007: 23]. У „Словнику літературної біографії” також зазначено, що твір *„має певний інтерес у малюванні образу сучасної Європи з американської точки зору"* [Zacharasiewicz 2007]. І справді, „Гіперіон” – це енциклопедія німецької культури та літератури, настільки вичерпна інформація з’являється на його сторінках. Лонгфелло признавав, що роман був написаний у тому числі для того, щоб ознайомити американського читача з німецькою літературою, творами Жана Поля, Гофмана, середньовічних науковців [Gale, 2003: 118]. Проте у сучасному літературознавстві досі не знайдено відповіді на питання, навіщо у романі використана така кількість алюзій на німецьку та європейську культуру в цілому. Однією з можливих відповідей може бути, що письменнику не вистачало опори у власній американській культурній традиції, яка лише знаходилася на етапі формування за часів його молодості, тому цю опору він намагається знайти у традиції європейській. Проте для нього європейська традиція – це лише взірць, модель, за якою він сподівається вистроїти власну американську культуру й літературу. Але це питання потребує подальших досліджень.

Майже усі літературознавці пишуть про високий рівень автобіографічності роману Лонгфелло [Gale, 2003: 118; Calhoun 2004: 72; Adams 2007: 64; Zacharasiewicz 2007]. Американський біограф Лонгфелло Чарльз Колхаун навіть звинувачує автора у надмірній автобіографічності, вказуючи, що за образами героїв роману легко вгадуються реальні люди [Calhoun 2004: 164]. Тонко завуальовані

автобіографічні елементи „Гіперіона” і справді не залишилися непоміченими для сучасників. Так, Френсіс Епплтон, яка відвергла кохання Лонгфелло, було відомо, що вона стала основою для характеру Марії – коханої протагоніста роману. Після отримання копії роману в подарунок від автора вона була ображена схожістю з героїнею та написала в особистому листі: *„В цій книзі дійсно є деякі вишукані речі, хоча вона безсистемна, безпредметна, зіткана з обривків та латок, як і розум автора... Герой, очевидно, – це сам автор, і ... до героїні залицяються (як і до деяких осіб, яких я знаю) за допомогою читання німецьких балад проти її волі”* [Wagenknecht 2010]. Лонгфелло і сам визнав навмисну схожість Марії з її прототипом: *„Почуття книги істинні, події історії в основному є вимислом. Героїня, звичайно ж, має схожість з дамою, не будучи точним портретом”* [Hilen 1972: 339].

Світовідчуття молодого Лонгфелло також у багатьому насправді корелює з образом протагоніста роману – американця на ім'я Пол Флеммінг. У романі ми зустрічаємо його у той час, як він подорожує по Німеччині, намагаючись позбавитися смутку, спричиненого смертю близького друга. Паралель з життям автора очевидна: з біографії Лонгфелло відомо, що „Гіперіон” був написаний після поїздки до Германії та під впливом втрати автором дружини Мері Поттер, яка померла у Роттердамі 1836 року; він коментував це так у своєму щоденнику: *„Увесь день я змучений та сумний...вночі я плачу, доки не засну, як мале дитя”* [Calhoun 2004, 72]. Втім, переосмислення на сторінках творів власного життєвого досвіду є характерною рисою письменників доби романтизму, особистість та світогляд авторів-романтиків мають відображення у їхніх героях та конфліктах творів: найяскравішим прикладом є творчість Байрона, тобто у цьому Лонгфелло спирався на вже існуючу в європейській літературі традицію. Також великий ступінь автобіографізму характерний для роману-сповіді, де образ автора майже зливався з образом героя, а фокус твору зміщувався на духовний світ героя. Хоча „Гіперіон” і не є сповіддю у буквальному сенсі, він відображує саме духовну еволюцію героя, його „шлях хворобливого розуму до більш чистого та здорового стану” [Gale, 2003: 118]. Накладення автобіографічних елементів на історію Пола Флеммінга допомагає авторові глибше зануритися у почуття героя, передати усі їх барви та відтінки, бо для цього потрібно лише проаналізувати власні переживання. Персоналізація та глибокий ліризм завжди були відмінною рисою романтичних творів, тому можна зробити висновок, що автобіографічність роману – це відображення художнього мислення часу, що надає нові проєкції в зображенні й розумінні людини та світу.

Втім, експліцитне вирішення авторського морального конфлікту на сторінках роману – не єдина причина використання автобіографічних елементів у романі, про що літературознавці майже не пишуть. Американський біограф Байрон Адамс зазначає, що завдяки характеру Пола Флеммінга, Лонгфелло втілює свої естетичні переконання [Adams

2007: 64]. Флемінг та його друзі у дискусіях, зображених на сторінках роману, перетворюються на передатчик ідей автора. У своєму діалозі з Бароном, другом головного героя, Флеммінг жартує, наприклад: *“Художник показує свій характер у виборі предмета зображення”* і *“Природа є одкровенням Бога, Мистецтво є одкровенням людини”*. [Longfello 1839: 65]. Таким чином, герой передає філософські ідеї самого автора, які реалізуються у романі не лише його діями, але й у ході численних дискусій з друзями на теми творчості, життя та смерті, божественних сил. Більш того, лейтмотив головного героя – юнака в глибокій печалі, що кочує із землі в землю в пошуках заняття для його розуму і забуття свого горя – утворює нитку історії, яка з’єднує ряд філософських дискурсів та романтичних європейських легенд і віршів, які Лонгфелло перекладав на англійську, і вони знайшли своє місце у сюжетній канві „Гіперіона”. Лонгфелло також часто цитує німецьких письменників, таких як Генріх Гейне і Йоганн Вольфганг фон Гете, не лише щоб познайомити читача з німецькою літературою, але й щоб створити дискусію з їх естетичними та філософськими ідеями щодо проблеми занепаду культури, відносин творця та творіння та ролі літератури й письменника у житті суспільства.

Таким чином, можна зробити ряд висновків. Що стосується критичної рецепції роману, відгуки стосовно дезорганізованості та втрати авторського стилю здаються занадто суворими; за поєднанням літературних напрямків ховається становлення індивідуального стилю Лонгфелло, який являє собою синтез різних течій та літературних експериментів, „упакований” у форму, прийнятну для широкої читацької аудиторії його часу. Також потрібно наголосити недостатню вивченість роману Г. Лонгфелло. „Гіперіон” не лише не вивчався в Україні чи у ближньому зарубіжжі, не існує навіть його перекладу на українську чи російську мову. Висвітлення роману у літературознавстві здається досить однобічним. Ані поетика роману, починаючи з самої назви, ані проблема кореляції тексту американського автора з античним міфом про Гіперіона ще не були об’єктом літературознавчих досліджень. За кордоном більш детальна увага приділяється проблемам автобіографічності роману, проте філософські ідеї, що стоять за нею, літературознавцями не досліджувалися. Перспективним здається і подальше дослідження літературних витоків роману, бо їх дослідження на сучасному етапі обмежується констатацією зв’язку з творчістю Гете та Гейне, без детального аналізу впливів європейської літератури та американської самотності творчого методу Лонгфелло.

Література

Adams 2007 – Adams B. Edward Elgar and His World. Princeton University Press, 2007. – Pp. 64– 65.;

Calhoun 2004 – Calhoun C. C. Longfellow: A Rediscovered Life. Boston: Beacon Press, 2004. – 332 p.;

- Gale 2003** – Gale R. L. A Henry Wadsworth Longfellow companion, Greenwood Publishing Group, Westport, 2003. – 317 p.;
- Hilen 1972** – Hilen A. The Letters of Henry Wadsworth Longfellow. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1972: Volume II, P 339.;
- Kent 2002** – Kent P. "The poet as critic", from The Cambridge Companion to Edgar Allan Poe, edited by Kevin J. Hayes. Cambridge University Press, 2002. – P. 12.;
- Longfello 1839** – Longfello H. Hyperion [Electronic resource] / H. Longfello. – Access mode: <http://www.general-ebooks.com/book/74211230-hyperion>;
- Poe, 1839** – Poe E. A. Review of Hyperion. – Burton's Gentleman's Magazine, 1839 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.bostonliteraryhistory.com/chapter-5/edgar-allan-poe-“review-longfellow’s-hyperion”-burton’s-gentleman’s-magazine-october-1839.html>;
- Sachs 1916** – Sachs, Henry Baruch. Heine in America. University of Pennsylvania, 1916. – 144 p.;
- Wagenknecht 2010** – Wagenknecht, E. Mrs. Longfellow: Selected Letters and Journals of Fanny Appleton Longfellow. New York: Longmans, Green and Co., 2010. – P. 58.;
- Williams 1964** – Williams, C. B. Henry Wadsworth Longfellow. - New York: Twayne Publishers, Inc., 1964. – 114 p.;
- Zacharasiewicz 2007** – Zacharasiewicz W. Images of Germany in American Literature. University of Iowa Press, 2007. – P. 23.

Лучко Е. А. Роман Г. Лонгфелло „Гіперіон”: проблеми вивчення.

У статті автор аналізує існуючі у літературознавстві проблеми, пов'язані з дослідженнями роману американського письменника-романтика Генрі Уордсворта Лонгфелло „Гіперіон”. Мета статті – надати аналітичний огляд літературознавчих відгуків на твір, а також окреслити коло проблем вивчення роману, які ще не були вирішені. В Україні немає фундаментальних наукових праць, присвячених „Гіперіону” Лонгфелло, за кордоном існує лише декілька публікацій, які фокусуються на цьому творі, таким чином, роман не є досконало вивченим. Були проаналізовані роботи Е. По, К. Колхауна, Р. Гейла, В. Захаразевича, присвячені „Гіперіону” Лонгфелло. Стаття розкриває для україномовного читача Г. Лонгфелло як прозаїка, адже „Гіперіон” маловідомий в Україні та країнах СНГ. Увага акцентується на дещо однобічному висвітленню роману у літературознавстві: досліджується автобіографічність твору та наголошується на зв'язку автора з культурною спадщиною Германії, у той час як проблеми поетики роману чи кореляція твору з класичним міфом про Гіперіона не були об'єктом літературознавчих досліджень. Також наголошується, що незначне розповсюдження роману є наслідком негативної критичної рецепції твору сучасниками.

Ключові слова: Лонгфелло, Гіперіон, міфологічні мотиви, критична рецепція, автобіографічність.

Лучко Э. А. Роман Г. Лонгфелло „Гиперион”: проблемы изучения.

В статье автор анализирует существующие в литературоведении проблемы, связанные с исследованиями романа американского писателя-романтика Г. Лонгфелло “Гиперион”. Цель статьи – дать аналитический обзор литературоведческих отзывов на произведение, а также очертить круг проблем изучения романа, которые еще не были решены. В Украине нет фундаментальных научных трудов, посвященных “Гипериону” Лонгфелло, за рубежом издано несколько публикаций, фокусирующихся на романе. Были проанализированы работы Э. По, К. Колхауна, Р. Гейла, В. Захаразевича, посвященные “Гипериону” Лонгфелло. Статья раскрывает для русскоязычного читателя Г. Лонгфелло как прозаика, ведь “Гиперион” малоизвестен в Украине и странах СНГ. Внимание акцентируется на несколько одностороннем освещении романа в литературоведении: исследуется автобиографичность произведения и отмечаются связи автора с культурным наследием Германии, в то время как проблемы поэтики романа или корреляция произведения с классическим мифом о Гиперионе не были объектом исследований. Также отмечается, что незначительное распространение романа является следствием негативной критической рецепции произведения современниками.

Ключевые слова: Лонгфелло, Гиперион, мифологические мотивы, критическая рецепция, автобиографичность.

Luchko E. H. Longfellow’s novel “Hyperion”: aspects of studying.

In the article the author analyses a number of problems, existing in literature studies, which concern the studying of H. Longfellow’s novel “Hyperion”. The aim of the article is to provide an analytical review of literary responses to the novel and find out a circle of problems which have not been resolved yet. There are no fundamental scientific works on Longfellow’s “Hyperion” in Ukraine and abroad there are few publications, focusing on it, so the novel is not thoroughly studied. Works on “Hyperion” by E. Poe, R. Gale, C. Calhoun, W. Zacharasiewicz have been analysed. The article stresses on Longfellow’s work as a prose writer as he is better-known as a poet. The main focus of the article is one-sided depiction of “Hyperion” in literature studies: autobiographical aspect of the novel, as well as author’s relation to cultural legacy of Germany is studied, whereas poetical aspects of the novel and its correlation with the classical myth about Hyperion are out of sight. Also the fact is highlighted that the lack of interest to the novel is an outcome of negative critical response by contemporaries.

Key words: Longfellow, Hyperion, mythological motifs, critical reception, autobiographical.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2018 р.

Стаття прийнята до друку 03.04.2018 р.

Рецензент – д. філ. н., проф., Дмитренко В.І.